

УДК 321+172.1

Світлана Степанівна Бульбенюк
кандидат політичних наук, доцент,
доцент Київського національного
економічного університету імені В. Гетьмана

ЧОТИРИ НАПРЯМИ КРАТОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ: СОЦІОПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджуються особливості соціопсихологічного аспекту кратологічного дискурсу. Висвітлено основні риси соціопсихологічної природи вольового напрямку влади; здійснено порівняльний аналіз легітимності й легітимації у структурі юридичного напрямку; з'ясовано специфіку антиєгалітаризму і раціоналізму як засад соціораціонального напрямку; досліджено деякі аспекти "метафізичного" аспекту влади.

Ключові слова: влада, воля, легітимність, легітимація, антиєгалітаризм, раціоналізм, метафізична реальність.

The article deals with the peculiarities of sociopsychological aspect of kratology discourse. The basic features of sociopsychological nature of volitional directions of power; carried out a comparative analysis of the legitimacy and legitimation in the structure of the legal direction; the specificity of antiegalitarianism and rationalism as the principles of socio-rational directions; examined some aspects of the "metaphysical" the part of the powers.

Keywords: power, will, legitimacy, legitimation, antiegalitarianism, rationalism, metaphysical reality.

Кратологічна проблематика була і залишається одним з центральних питань політичної науки, що актуалізує завдання комплексного характеру (власне теоретичного та прикладного) у декількох вимірах: політико-управлінському, нормативно-юридичному, соціокультурному, психологічному. Причому актуальним і вкрай необхідним є поглиблення саме комплексного аналізу влади, тому що, на переконання автора, причини неспроможності реалізувати ефективну управлінську діяльність та нездатності (або небажання) приймати оптимальні за змістом і формою політико-управлінські рішення, а також неформальності політико-правової системи тієї чи іншої держави знаходяться передусім у площині влади. Природа влади, владні відносини, взаємодія суб'єкта й об'єкта влади – ті ключові фактори, які не тільки розкривають соціопсихологічну природу політичної (державної) влади, а й є визначальними для з'ясування специфіки системи державного управління, політичного режиму, політико-правової культури конкретної країни.

Метою статті є висвітлення особливостей соціопсихологічного аспекту кратологічного дискурсу, виходячи з вивчення чотирьох базових його напрямів. Серед основних завдань дослідницької роботи варто відзначити: 1) виявлення ключових рис соціопсихологічної природи вольового напрямку влади; 2) здійснення порівняльного аналізу легітимності і легітимації як засадничих складових юридичного напрямку дискурсу влади; 3) з'ясування специфіки соціораціонального напрямку кратологічного дискурсу та впливу його базових властивостей на здійснення влади (державної і політичної); 4) визначення "метафізичних" проявів влади як найменш досліджених у сучасній політичній науці.

У підготовці цієї статті були використані монографічні дослідження, праці навчального характеру (посібники і підручники), автореферати дисертаційних робіт, а також наукові статті вітчизняних і зарубіжних вчених К. Баллестрема, В. Бушанського, М. Головатого, О. Дубко, В. Ільїна, Ю. Левенця, А. Лузана, С. Люкеса, В. Токовенко та ін.

Питання влади – політичної, державної, публічної – не є суто теоретичною, академічно "нудною" проблемою, адже це одна з найважливіших царин життєдіяльності будь-якого суспільства, яка постає в якості своєрідного "лакмусового папірця" стану всіх його політичних, соціальних, економічних і духовних процесів та явищ. Іншими словами, владу можна й потрібно вивчати як особливу соціополітичну реальність, як самоцінність, як універсальну мережу дискурсів, імперативів, відносин, узгоджень і конфліктів. Отож, не дивно, що феномен влади почав досліджуватися з найдавніших часів. Скажімо, ще античні стоїки розглядали владу, виходячи насамперед з етичних позицій, як антитезу свободи та незалежності. "Тема свободи у них [стоїків – С.Б.] нерозривно пов'язана з темою влади. Вільним є той, хто є непідвладним. Чи є він володарем – вирішального значення не має. Сама по собі влада над ін-

шими до свободи не призводить", – зауважує один з авторів книги "Ненасилля. Філософія. Етика. Політика" Ж. Госс [1, 300]. Пізніше влада, держава і політика розглядалися більшістю політичних і соціальних мислителів як синонімічні поняття. Сучасний же дискурс влади є значно більш змістовно розмаїтим. Умовно в ньому можна виокремити чотири основні напрями.

Перший – "вольовий". Відповідно до нього влада – це складні відносини вольового характеру (здатність захищати свою волю та нав'язувати її іншим; воля як прагнення влади; воля як панування, що не потребує зовнішніх і внутрішніх виправдань, моральних санкцій; воля як можливість до накопичення влади тощо). Як бачимо, "вольовий" напрям дискурсу влади є, з одного боку, одним з найбільш поширених у системі соціогуманітарного знання, а з іншого – найбільш варіативним. Наприклад, німецький науковець, автор фундаментальної праці "Поняття політичного", один з найбільш суперечливих німецьких політичних філософів ХХ століття К. Шмітт тлумачив його онтологічно "розмито". Науковець зазначав, що одним з найважливіших принципів "політичного" як поняття універсального й органіцистського є "воля". Провідний носій волі у "політичному" – це народ як колективний організм. Причому, на переконання К. Шмітта, до рівня "політичного" можуть піднятися тільки ті народи, які мають достатню волю і силу [2, 47-48]. У наведеному тлумаченні чітко простежується гегельянська традиція осмислення влади як передусім філософської проблеми, що має розглядатися крізь призму концепції стадій зростання держави і народу, в якій влада зводиться до суто функціональних характеристик, а воля постає як одна з ознак "зрілості" держави і народу.

Від суто онтологічного до політико-етичного трактування вольової природи у дискурсі влади тяжіє сучасний німецький дослідник К. Баллестрем, який зауважує: "Під владою розуміється здатність окремої людини або групи людей стверджувати у сфері соціальних відносин, незважаючи на опір, власну волю... Політична влада, або панування, відрізняється від усіх інших форм суспільної влади своєю суверенністю..." [3, 88]. Вольовий аспект влади у представленому контексті спирається перш за все на особливості її соціопсихологічної природи, а саме – на особистісні властивості суб'єкта (носія) влади. Причому, здатність стверджувати свою волю цим суб'єктом має бути авторитетно забарвленою. Відтак, політико-етичне розуміння вольової природи влади акцентує увагу на якостях її суб'єктів (носіїв) – зазвичай це політичні лідери. Тому не дивно, що авторитетні вітчизняні дослідники серед необхідних для політичного лідера характеристик називають політичну волю (М. Головатий) [4, 126] або вольові якості як здатність приймати рішення і досягати їх реалізації (В. Токовенко) [5, 78], а також можливість реалізації зверхньої вимоги (В. Бушанський) [6, 10].

Варто зауважити, що феномен волі є предметом наукової уваги і філософії, і соціології, і політології. Так, у межах політологічних досліджень політична воля розглядається різнопланово – як воля особи, як воля народу, як воля суверену, як воля держави тощо. Зрозуміло, що виходячи з проблематики нашого дослідження, нас цікавить передусім політична воля як сукупність якостей особистості соціопсихологічного характеру, що визначають її здатність здобути, здійснювати й утримувати владу (політичну та/або державну). За словами відомої російської дослідниці проблематики дихотомії волі і влади О. Крижановської, воля є суто соціальним утворенням, її суб'єктивними носіями виступають окремі індивіди. Втім, воля не є іманентною індивіду, вона – продукт людської діяльності [7, 53]. Отже, у контексті розгляду специфіки сучасного дискурсу влади в цілому та дослідження її соціопсихологічної природи зокрема вкрай необхідним постає, на нашу думку, з'ясування вольових вимірів влади як важливої функціонально-діяльнісної характеристики. Так, за визначенням знаного французького соціолога і філософа П. Бурдьє, влада – це "воля і уявлення" [8, 3]. Тим самим розширюється розуміння вольової іпостасі влади, бо влада – це не тільки реальна боротьба за певні ресурси, інструменти або голоси, але й також це своєрідний соціопсихологічний феномен – уявлення про майбутні потенційні можливості, які надасть влада у разі перемоги у цій боротьбі. Отже, вольовий вимір влади розширюється завдяки включенню у нього світу символічного. П. Бурдьє називає такі уявлення, втілені у символічну форму, "номінаціями". Мислитель продемонстрував, що "номінації" як публічне й офіційне визнання відповідних владних відносин є одним з найважливіших етапів формування нових відносин, конструювання соціальної реальності. Значення символізму у вольовому вимірі влади полягає у тому, що внаслідок називання-номінації завойовуються певні позиції в політичному просторі і формуються нові владні відносини [8, 6].

На наше переконання, дослідження вольового виміру влади є одним з найбільш перспективних у політичній науці. Адже розширення тлумачення природи влади, виявлення її нових аспектів акцентує увагу на активістському началі влади, на її властивостях і можливостях модифікувати і змінювати як владу, так і політичний простір загалом. Більш детальне висвітлення вольових вимірів влади сприятиме вивченню і практичному осмисленню можливих варіантів розширення її діапазону – власне політичного, управлінського, соціокультурного, матеріального, людського. Так досягається одне з головних завдань будь-якого наукового дослідження – поєднання суто теоретичних напрацювань з завданнями прикладного характеру. Скажімо, у контексті зазначеної вище проблематики одним з найважливіших завдань прикладного характеру є прогнозування можливих наслідків тих чи інших владних дій, визначення основних варіантів їх розгортання.

Другим напрямом дослідницького дискурсу влади сьогодні є юридичний. Під юридичною моделлю влади розуміється насамперед проблема її легітимації. При цьому, на думку російської дослід-

ниці О. Дубко, "легітимація ще не робить владу владою", бо суто юридичне її трактування надто звужує дискурс влади як на теоретичному, так і на прикладному рівнях. "Влада у юридичній обгортці все ж таки вразлива і не є справжньою. Законна влада може виявитися тільки видимістю влади", – пише науковець [1, 302]. Важко не погодитись з цим твердженням, адже дуже часто законна де-юре влада може бути неефективною та повністю або частково нелегітимною де-факто. Особливо, якщо така влада спирається на закон, який за своєю природою є неправовим (наприклад, закони нацистської Німеччини). До того ж, важливе значення у цьому вимірі влади відіграє її суб'єктивне сприйняття як самим суб'єктом (носієм), так і громадянами, а також питання про співвідношення обох рівнів такого суб'єктивного сприйняття, що й визначає суттєвим чином відповідність юридичної легітимації влади її соціополітичній легітимності.

Іншими словами, можна вести мову про номінальні і реальні характеристики влади у юридично-правовій площині. Одним з авторитетних політичних і соціальних мислителів сучасності, хто став розглядати означену проблематику, став італійсько-американський науковець Дж. Сарторі, який у праці "Основи теорії демократії: народ і врядування" ставить такі питання: "влада народу – над ким?"; "хто є ціллю, об'єктом суверенітету народу?" [9, 43].

Відповідно, для з'ясування сутності юридичної моделі влади важливим є висвітлення не тільки базових характеристик тих, хто урядує, а й особливостей тих, над ким здійснюють владу. Отже, феномен влади можна розглядати не тільки згори-вниз (модель "наказ-підкорення"), але й знизу-вгору. Влада, згідно з її юридичним тлумаченням, має обов'язково аналізуватися як двосторонній процес, що, безумовно, повинно впливати і на легітимацію влади. Скажімо, за визначенням одного з найвідоміших американських дослідників влади С. Люкса (Люкеса), окреслений підхід можна назвати "двовимірним поглядом на владу". Він має проникати у менш видимі шари влади (не тільки фокусувати увагу на питаннях прийняття рішень, які базуються на видимих конфліктах інтересів), "у питання контролю програм дій політиків і шляхів, за допомогою котрих потенційні проблеми залишаються осторонь від політичного процесу" [10, 21]. Як бачимо, новітній погляд на юридичне трактування влади розширюється, виходячи за межі питань співвідношення легітимації та легітимізації влади, владних відносин і суб'єктів (носіїв) влади. Нині це і питання державного управління та врядування, прийняття політико-управлінських рішень та їх реалізації, налагодження громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування – усього, що ми розуміємо під публічною політикою.

Легітимація і легітимність є одними з базових принципів влади, що забезпечують її збереження, відтворення та ефективно здійснення. При цьому закон виступає в якості найкращого засобу утримання і здійснення влади. За висловом відомого російського вченого, авторитетного фахівця у царині кратологічної проблематики В. Ільїна, "закон завжди сильніший за владу" [11, 14]. Якщо суб'єкти влади не дотримуються цього правила, то спостерігається легітимаційний конфлікт влади, з якого є три виходи – відставка владарюючого суб'єкта (носія влади), трансформація самих норм закону або їх нехтування.

Перший шлях, визначає російський дослідник, – це шлях "доброї міни за поганої гри", коли недалекглядність і самовпевненість суб'єкта влади призводить до переоцінки власних можливостей і, відповідно, до його програшу у великій політичній грі. Другий шлях для пролонгації влади конкретного її суб'єкта є найбільш бажаним, бо за необхідності норми права (закону) підлаштовуються під потреби влади. Третій шлях є найбільш небезпечним, адже він вказує на надзвичайно низький рівень правової культури суспільства, на його цивільну незрілість. Це, у свою чергу, показує зростання недовіри об'єкту влади до її суб'єкта, засвідчує тяжіння такої політичної системи до моноцентризму авторитарного бо навіть тоталітарного спрямування [11, 14]. Як бачимо, юридична модель влади не лише звертає увагу на суто нормативні характеристики влади, але й вказує на необхідність і важливість здійснення порівняння формально юридично та фактично політичних її проявів у тому чи іншому суспільстві, що висвітлюватиме специфіку як інституційного, так і функціонального рівнів розвитку влади, владних відносин, владних суб'єктів й об'єктів.

Третій напрям кратологічного дискурсу – соціораціональний. Влада – це завжди яскраво виражені й інституційно закріплені відносини нерівності. Влада за своєю природою є антиегалітарною та певним чином виступає в якості контрверсії, контрфорсу справедливості. Водночас влада – категорія раціональна, але часто негативно забарвлена. Так, за словами одного з фундаторів ідеології анархізму М. Бакуніна, влада є "злою раціоналізацією", "дияволом всієї людської історії" [1, 302-303]. Контрверсійність влади, поєднання у її природі антиегалітаризму і раціоналізму тісно пов'язані з сутністю самої політики, політичного життя. Адже історично виокремлення політики, розвиток політичної діяльності нерозривно були пов'язані й обумовлені становленням і поглибленням соціальної нерівності, соціальним розшаруванням у суспільстві. Власне, головне призначення влади – урегулювання й узгодження різноманітних соціальних, політичних, економічних та інших інтересів окремих осіб, соціальних груп і верств суспільства з метою досягнення суспільної злагоди (або принаймні наближення до неї) – безпосередньо виходять з вказаних її характеристик.

Отже, навіть суто негативне тлумачення таких характеристик влади, як антиегалітаризм і раціоналізм, при більш глибокому аналізі показує некоректність однобічного підходу до їх розуміння. Прикладом є антиегалітаризм влади, який спирається на визнання природної нерівності у суспільстві,

зумовлює необхідність забезпечення нею (владою) максимального можливого узгодження усього розмаїття інтересів різних акторів соціополітичного життя. З іншого боку, раціоналізм влади спричиняє орієнтацію владної діяльності на досягнення максимальної ефективності й успішності її дій. Адже, за визначенням української науковиці Г. Куц, раціональність – це "здатність здійснювати вибір із можливих варіантів певного способу поведінки (та відмова від альтернативних варіантів)" [12, 18]. "У сучасному науковому пізнанні ідея раціональності відіграє одну з головних ролей в організації політичної діяльності. Саме процес раціоналізації лежить в основі сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, організації управлінської діяльності в економічній і політичній сферах, а також оцінки ефективності та результативності діяльності владних інституцій...", – зауважує, у свою чергу, інша вітчизняна дослідниця Н. Рудницька [13, 11]. Отже, раціоналізм є не тільки властивістю влади, а й однією з базових характеристик політики.

Через антиегалітаризм і раціоналізм, за словами українського науковця А. Лузана, відбувається своєрідна "матеріалізація" влади у формі соціального та/або державного управління, яке покликане виконувати насамперед функцію узгодження і регулювання інтересів окремих осіб, певних соціальних груп та суспільства загалом [14, 6]. Влада, яка здійснюється у формі соціального та/або державного управління через процес прийняття і реалізації політичних рішень, набуває особливого соціального значення, тому що всі найважливіші для суспільства рішення можуть бути забезпечені передусім у межах державної влади. До того ж, саме завдяки здійсненню політичної та/або державної влади ті чи інші управлінські рішення, політична діяльність набувають соціального престижу зовні та особливої цінності на суб'єктивному рівні для самого суб'єкта – носія владних повноважень.

Четвертий напрям розгляду влади пов'язаний з подібним суб'єктивно-аксіологічним відчуттям влади, відповідно до нього влада – це "висока" реальність. Відповідно до цього напрямку кратологічного дискурсу, владні відносини перебувають десь між метафізичною реальністю і природою. Влада, відтак, є тією енергією, яка потрібна для оформлення чогось абстрактного у соціальній реальності [1, 303]. Скажімо, саме завдяки владі такий абстрактний феномен, як воля оформлюється у реальні вчинки і дії, рішення та інтереси. Влада визначає межі й можливості вольового впливу. Втім, з іншого боку, і сама влада є доволі абстрактним, ілюзорним явищем, оскільки вони нібито з'являється нізвідки і зникає в нікуди, функціонуючи при цьому у чітко визначеному соціополітичному середовищі – у політичному просторі. Адже політичний простір є специфічною міжособистісною реальністю, надзвичайно динамічною і суб'єктивованою. Така міжособистісна реальність складається з різноманітного роду політичних зв'язків і взаємодій, обумовлюючи тим самим необхідність і важливість соціопсихологічного аналізу і політичного простору загалом, і влади як осереддя цього простору зокрема.

Окрім того, на наше переконання, новітній дискурс влади у контексті представленого дослідження висуває вимоги необхідності її розгляду як середовища формування і розвитку індивідуальних та колективних ідентичностей, перш за все світоглядно-комунікативного характеру, а також авторитетно-вольового змісту. Це означає, що соціопсихологічні характеристики влади за своєю формою базуються на принципах здійснення соціальної і політичної комунікації, типових для даного суспільства та таких, що детермінуються його (суспільства) ключовими політичними параметрами: типом політичного режиму, рівнем політичної культури, політичною історією та традиціями державотворення тощо. За змістом влада – це, насамперед, авторитетний і вольовий вплив одних соціальних і політичних суб'єктів на інших. Безперечно, це не виключає важливості врахування й інших змістовно важливих властивостей і рис влади. Однак, на думку автора, саме авторитет і воля – це ті ключові характеристики влади, які, з одного боку, вказують на її природу і сутність, а з іншого, – максимально повно віддзеркалюють її соціопсихологічні особливості. Відтак, подальші кратологічні дослідження мають висвітлювати як зазначені характеристики влади, так і бути спрямовані на вивчення можливих напрямів трансформації влади під впливом низки факторів – політичних, соціокультурних, соціопсихологічних, нормативно-правових та інших.

Використані джерела

1. Дубко Е.Л. Политическая этика: Учебник для вузов / Е.Л. Дубко. – М.: Академический Проект; Трикста, 2005. – 720 с.
2. Рахшмир П.Ю. Идеи и люди. Политическая мысль первой половины XX века / П.Ю. Рахшмир. – 2-е изд., перераб. – Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 2001. – 232 с.
3. Баллестрем К. Власть и мораль (основная проблема политической этики) / К. Баллестрем // Философские науки. – 1991. – № 8. – С. 83–94.
4. Головатий М.Ф. Політичний менеджмент: Навч. посібн. – 2-е вид., допов. / М.Ф. Головатий. – К.: Вид. дім "Персонал", 2010. – 296 с.
5. Токовенко В.В. Політичне керівництво і державне управління: проблеми взаємовідносин та оптимізація взаємодії: Монографія / В.В. Токовенко; Українська академія держ. управління при Президенті України. – К.: УАДУ, 2001. – 256 с.
6. Бушанський В.В. Естетика політичної влади: поняття, теоретико-методологічні засади дослідження й історична феноменологія: Автореф. дис. на здобуття наук. ст. д. політ. н.: 23.00.01 – теорія та історія політичної науки / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України / В.В. Бушанський. – К., 2009. – 36 с.

7. Крыжановская О.А. Свобода, воля, власть (философские проблемы социальной и политической воли): Монография / О.А. Крыжановская. – Ростов-на-Дону: СКНЦ ВШ, 1996. – 163 с.
8. Левенець Ю. Політична влада: інституціональні трансформації / Ю. Левенець // Історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 3–8.
9. Ротар Н.Ю. Теорія політичної участі: Навчальний посібник / Н.Ю. Ротар. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2010. – 168 с.
10. Lukes S. Power: A Radical View / S. Lukes. – London; N.Y.: Macmillan, 1974. – 64 p.
11. Ильин В.В. Власть (статья 1) / В.В. Ильин // Вестник Московского университета. – Серия 12. Социально-политические исследования. – 1992. – № 3. – С. 10–23.
12. Куц Г.М. Трансформаційний потенціал лібералізму в політичному просторі: Автореф. дис. на здобуття наук. ст. д. політ. н.: 23.00.02 – політичні інститути і процеси / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича / Г.М. Куц. – Чернівці, 2011. – 36 с.
13. Рудницька Н.О. Еволюція ідеї раціональної бюрократії в неоконсервативних політичних концепціях: Автореф. дис. на здобуття наук. ст. канд. політ. н.: 23.00.01 – теорія та історія політичної науки / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова / Н.О. Рудницька. – К., 2012. – 20 с.
14. Диалектика политической деятельности и политических отношений: Монография / А.А. Лузан [и др.]. – Краматорск: ДГМА, 2008. – 88 с.

УДК 323.1 (94(477.8))

Василь Васильович Гулай
кандидат історичних наук,
доцент Національного університету
"Львівська політехніка"

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ НА ЕТНІЧНИЙ ХАРАКТЕР ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ (1919-1939 рр.)

У статті розкриваються політико-правові механізми впливу відновленої Польської держави на функціонування початкової, середньої та вищої школи в Східній Галичині та Західній Волині в міжвоєнний період. Основну увагу автор звертає на зміни структури освітніх закладів та вчительських й викладацьких кадрів краю у процесі реалізації асиміляційної політики Другої Речі Посполитої. Окремо показано інституційно-процедурні механізми протидії, передовсім українською етнічною спільнотою, реалізації державної колонізаційної політики в освітній галузі.

Ключові слова: Західна Україна, Друга Річ Посполита, етнічні спільноти, освіта, вчительство.

The paper reveals the political and legal mechanisms of action of restored Polish state on the functioning of primary, secondary and higher education in Eastern Galicia and Western Volhynia in the interwar period. The main attention author pays to structure's changes of educational institutions and teachers and lecturers staff in the region during the process of Rich Pospolita II assimilation policies. It is separately shown institutional and procedural mechanisms of opposition, especially by Ukrainian ethnic community, of realization of state polonization policy in educational sphere.

Keywords: Western Ukraine, Rich Pospolita II, ethnic communities, education, teaching.

Важливу роль у процесу міжетнічної комунікативної взаємодії відіграє освітня сфера. Особливо виразним конфліктно-конфронтаційний характер цієї інтеракції стає в кризові періоду життєдіяльності етносів та їхніх структурних підрозділів, яким, без сумніву, для найчисельніших української, польської, єврейської, німецької та чеської спільнот Західної України був період існування Другої Речі Посполитої (1918-1939 рр.). Окремою об'єкт-предметною ділянкою етнополітологічних студій може стати феномен етнополітичної мобілізації загалом та її ресурсне забезпечення зокрема. В даному контексті саме освітня сфера стала полем змагання за відстоювання власних етнополітичних позицій вказаними спільнотами у протидії державній, виразно асиміляційній та дискримінаційній освітній політиці. Практична значущість пропонованої теми зумовлена потребами подолання рецидивів міжетнічної конфліктно-конфронтаційної взаємодії в Західній Україні, утвердження засад міжетнічної толерантності, забезпечення вільного доступу етнічних спільнот до здобуття й засвоєння освітнього ресурсу власною мовою в сучасній Українській державі.

Серед розвідок, присвячених проблематиці освіти як частини культури, її інституційній структурі та процедурних механізмах здобуття того чи іншого її рівня мешканцями Східної Галичини та Волині міжвоєнного періоду, вирізняються праці Л. Алексієвич [1], І. Зуляка [7], К. Кондратюка [8], В. Панасюка [12-13], В. Чоповського [20], С. Шульги [22] та ін. Пропонована стаття є спробою аналізу актуальних і невирішених раніше питань, що порушувалися в попередній публікації автора [5].

Метою статті є етнополітологічний аналіз механізмів державного впливу на етнічний характер освітньої сфери Західної України в 1919-1939 рр.